

François HOUTART

Winnaar UNESCO-prijs

Zopas ontving in Parijs kanunnik François HOUTART de tweejaarlijkse UNESCO-prijs voor de Bevordering van Verdraagzaamheid en Geweldloosheid. De 84-jarige Brusselse godsdienstsocioloog, die wel eens neerbuigend de 'rode kanunnik' wordt genoemd, wil de prijs gebruiken om wereldwijd nog meer actie te ondernemen voor sociale rechtvaardigheid.

'Ik strijd voor sociale rechtvaardigheid'

Ilse VAN HALST

In de schaduw van de universiteit in Louvain-la-Neuve deelt François HOUTART een woning met studenten uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Wanneer ik aanbel, laat hij net een groep Peruaanse bezoekers uit. Enthousiaste groeten in het Spaans vliegen over en weer. Hier getuigen niet enkel maskers en andere souvenirs van de internationale betrokkenheid van de kanunnik. Hij ontmoet de wereld werkelijk elke dag.

–Internationaal geniet u veel aanzien, maar in eigen land wordt u wel eens neerbuigend 'de rode kanunnik' genoemd. Ziet u de UNESCO-prijs, die u deelt met een Pakistaanse filantroop, als een late erkenning voor uw strijd?

(Hartelijk lachend) Iedere priester die aan de universiteit werd benoemd, kreeg automatisch de eretitel kanunnik. En rood? Waarom niet, als dat de kleur is van het verzet van het volk en de lagere sociale klassen? Maar het klopt dat het niet als compliment is bedoeld, en dat ik me wel wat gemarginaliseerd heb gevoeld. Zeker toen mijn bezigheden in Vietnam, Afrika en Latijns-Amerika niet goed werden onthaald aan de universiteit. Omdat ik nood had aan een plek waar ik autonoom kon werken, richtte ik in 1976 in Louvain-la-Neuve het Centre Continental CETRI op, om de solidariteit met de sociale bewegingen in de derde wereld te beleven en kritisch na te denken over de Noord-Zuidrelatie.

–Ook uw sympathie voor het marxisme werd u niet in dank afgenomen.

Ik volgde de marxistische methodologie in de sociologie en de godsdienstsociologie, omdat dit de meest interessante benadering is om dingen vanuit wetenschappelijk en sociologisch standpunt te verstaan. Maar als voorzitter van de Congregatie voor de Geloofsleer schreef onze paus ooit dat wie de marxistische analyse gebruikt, eindigt in atheïsme. Ik ben het levende bewijs van het tegendeel. Natuurlijk weet ik dat marxistische regimes het atheïsme tot staatsreligie hebben verheven. En dat keur ik niet goed. Maar stellen dat een marxistische methodologie of een socialistische voorkeur op politieke vlak noodzakelijk tot atheïsme leidt, is te kort door de bocht.

–Wanneer ontloek uw belangstelling voor Latijns-Amerika?

Ik had altijd al veel belangstelling voor sociale en politieke thema's. Ik bewonderde mijn grootvader, die vele jaren zette in het parlement. Tijdens de oorlog woonde ik een jaar lang in bij hem. Een uitermate boeiende tijd. Maar van jongs

af wist ik dat ik missionaris wilde worden. Alleen wilde mijn vader dat ik, de oudste van veertien kinderen, in het land zou blijven.

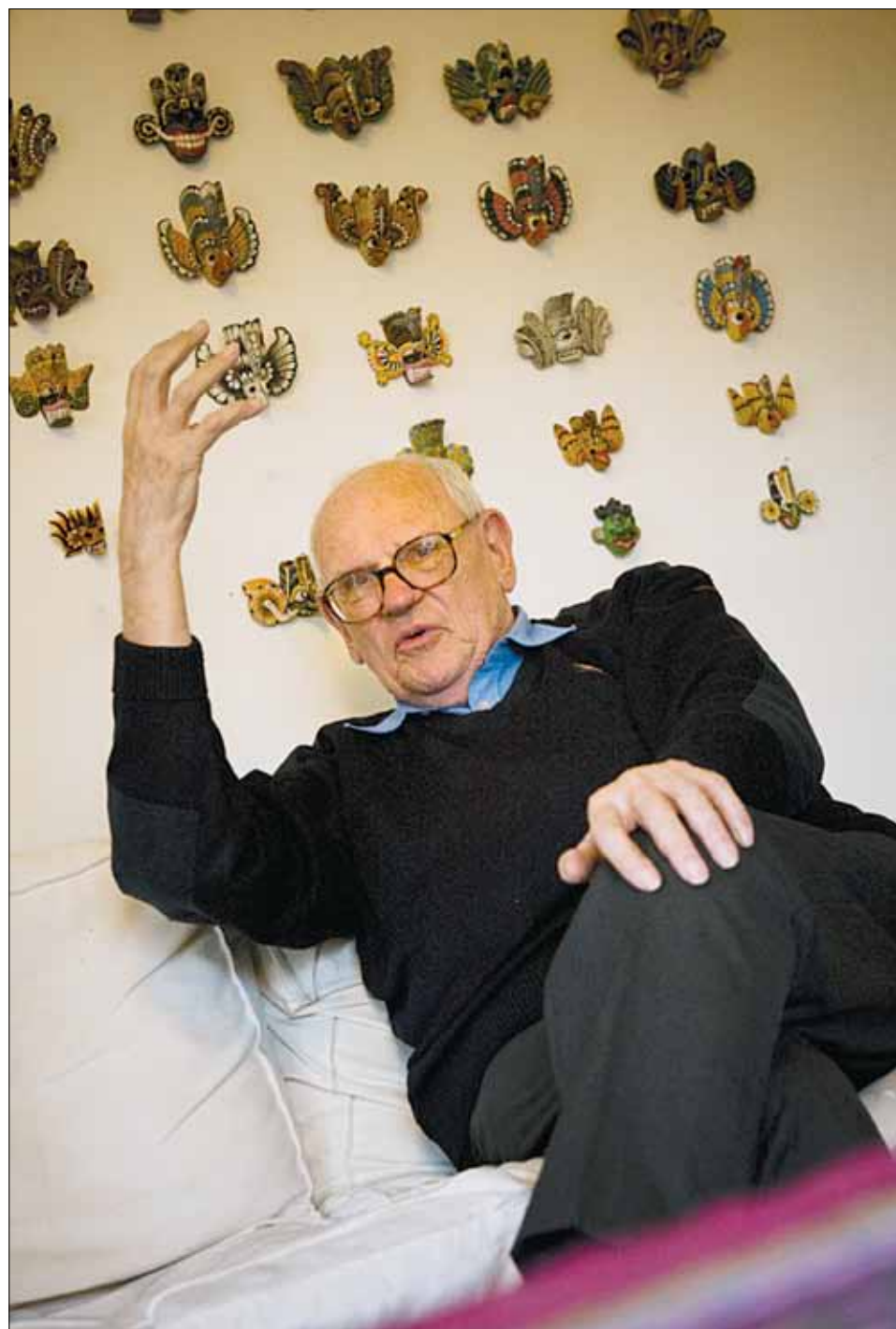
De interesse voor Latijns-Amerika ontstond pas tijdens mijn seminarietijd, in grote mate dankzij Cardijn, wiens gedachtegoed ik toen ontdekte. Qua strijd voor sociale rechtvaardigheid kon ik me geen betere leerschool wensen. In 1953 bezocht ik met hem voor het eerst Latijns-Amerika. Het jaar daarop bezocht ik de KAJ-afdelingen in alle landen van het continent. Ik leerde er meer dan in een jaar universiteit.

„Latijns-Amerika is het enige continent dat ingaat tegen de logica van het kapitalisme dat de wereld aan het vernietigen is”

–De wantoestanden in dat continent zetten u aan tot actie. Hoe pakte u het aan?

Met onderzoeksteams maakte ik een studie van de sociale en religieuze toestand van het hele continent. Op vraag van Dom Helder Camara maakte ik daarvan een synthese, die hij tijdens het Tweede Vaticaans Concilie uitdeelde aan alle bisschoppen. Camara was een grote en spirituele persoonlijkheid met een uitgesproken sociale visie. Met een knipoog naar het Opus Dei stichtte hij het Opus Angelorum, een groepje vrienden die documenten over Latijns-Amerika verspreidden onder de bisschoppen. Hoewel Camara nooit sprak op het concilie, zette hij ontzettend veel in beweging door zijn stille manier van werken op de achtergrond.

Wilde ik echt iets veranderen, mocht ik me niet beperken tot de feiten, maar moest ik op zoek naar de oorzaken. Ik bestudeerde de economie en het kapitalistische systeem, en ontdekte dat de logica hiervan

Maskers uit Sri Lanka brengen de wereld binnen bij Houtart thuis. © Hugo Maris

de bron was van vele wantoestanden. In het begin vertrok ik van de sociale leer van de Kerk. Stilaan nam ik een meer radicale positie in, omdat die leer niet ver genoeg ging. Ze was sterk in de beoordeling van de misbruiken door het kapitalistische systeem, maar niet van de logica. Toen ik me engageerde tegen de oorlog in Vietnam, vatte ik het verband tussen imperialisme en kapitalisme. Mijn samenwerking met de bevrijdingsbewegingen in Afrika zette me aan tot de studie van het socialisme.

–Kan het Wereld Sociaal Forum vandaag een rol van betekenis spelen?

Als reactie op het economische wereldforum in het Zwitserse Davos organiseerde CETRI in 1996 met vijf grote sociale bewegingen uit de wereld 'het andere Davos'. We maakten duidelijk dat de wereld niet langer kan voortgaan zoals de economische leiders plannen. Dat was het begin van het Wereld Sociaal Forum. Vandaag

spelen deze sociale fora een belangrijke rol. Ze willen geen actiegroep zijn, maar een plaats van ontmoeting van bewegingen, progressieve ngo's en intellectuelen die het niet eens zijn met de kapitalistische economie en op zoek gaan naar alternatieven. Ze willen een collectief bewustzijn creëren en een netwerk opbouwen. De politieke veranderingen in Latijns-Amerika waren niet mogelijk geweest zonder deze fora.

Latijns-Amerika is het enige continent dat ingaat tegen de logica van het kapitalisme dat de wereld aan het vernietigen is. Pogingen van landen als Venezuela, Honduras, Ecuador en Bolivia betekenen nog niet het einde van het kapitalisme, maar geven een nieuwe richting aan met andere waarden in economie en politiek, die hoop bieden op een nieuwe toekomst. Op dit vlak kan Europa, dat ondanks de crisis blijft vasthouden aan zijn neoliberale systeem, iets leren van Latijns-Amerika. Niet inzake aanpak, maar inzake inspiratie.